

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Francišanska ul. 6/l. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od peti vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Davorin Trstenjak.

Na binkoštni ponedeljek 9. t. m. se vrši v Krčevinah pri Ormožu odkritje spominske plošče na rojstnem domu pok. Davorina Trstenjaka, odličnega našega ožjega rojaka, velikega hrvatskega pedagoga in književnika, doslednega borca za narodno in državno edinstvo. Ob tej priliki smatramo za našo dolžnost, da se oddolžimo spominu velikega pokojnika.

Davorin Trstenjak je bil rojen 8. novembra 1848 v Krčevinah pri Ormožu kot sin kmetijskih staršev, katerih usodo je hotel nasledovati tudi sam kot poljedelec, vinogradnik. Toda njegov oče, umen in bister človek, odloči drugače. Pošlje Davorina na gimnazijo v Varaždin. Tam so študirali tudi njegovi bratje, katerih dvojica je dovršila potem dun. vsučilišče, eden pa je maturiral v Varaždinu. Davorin je odšel iz šestega gimnazijskega razreda iz Varaždina v Zagreb na učiteljsko. Prvo leto je deloval na zasebni dekliški šoli v Zagrebu, zatem 18 let na osnovni in višji dekliški šoli v Karlovcu, deset let v Kostajnici, devet let v Gospiću, kjer je bil l. 1908. umirovljen. V pokoju je živel v Zagrebu, kjer ga je zatekla smrt 10. februarja 1921.

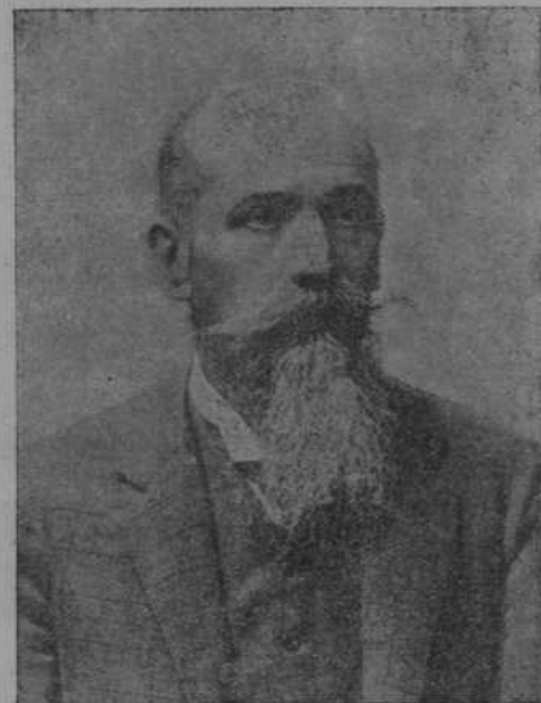
Njegovo narodno in književno delovanje sega v dijaška leta. Že kot dijak se je rad udeleževal narodnih slavnosti in takratnih slovenskih taborov, kjer je uspešno nastopal kot dober govornik. Dvajsetletni mladenič je bil marljiv dopisnik raznim listom. Mnogo je izdal za časopise in knjige in si je tako polagoma zbral krasno, veliko knjižnico. S potovanji — prepotoval je vso srednjo Evropo — si je širil svoje duševno obzorje in si nabiral bogatih zakladov znanja. Pridno je obiskoval razstave, muzeje, razne kongrese, osnovne šole, učiteljska in razne druge učne zavode.

Kakor je pridno deloval v šoli, tako je neumorno posvetil ves svoj prosti čas izvenšolskemu prosvetnemu delu. V raznih dobrodelnih, prosvetnih in gospodarskih društvih je deloval, tu kot predsednik, tam kot tajnik, povsod na mestu kot dober, vztrajen delavec. V Karlovcu je zasnoval velik, vzoren šolski vrt in postavil čebelnjak. V mestu in v okolici daleč naokrog je bilo poznati njegovo umno gospodarsko roko. Istotako v Kostajnici, kjer je s šolsko mladino v dobi 30 let preuredil in zasadil pusto brdo Djed in ga izpremenil v najlepše izprehajališče, ki ga je hvaljezna občina po njem nazvala.

Mnogo se je bavil s prirodopisno znanostjo. Ko je bil še pod domačim krovom, je gojil zajce, golobe, grlice, kose, srake, vrane, krokarje. Kot učitelj v Karlovcu si je večinoma sam z lastnimi sredstvi napravil toliko in tako urejeno prirodopisno zbirko, da se s tako ni mogel ponasati noben srednješolski zavod.

Znal je več jezikov: češko, rusko, nemško in italijansko.

Poleg teh splošnih znanosti in zaslug za proboju hrvatskega plemena, je ena glavnih njegovih uspešnih sposobnosti kot učiteljski organizator. Od l. 1871. dalje ni bilo večje učiteljske skupščine, kjer ne bi bil navzoč Davorin Trstenjak. Vedno je bil v stanovskem organizacijskem stiku na eni strani na jugu z brati Srbi, na severu s Čehi, zato ga pogosto vidimo na kongresih v Pragi, Šabcu in Beogradu, tukaj v družbi z našimi slo-



venskim voditelji in zastopniki bivše Zaveze. Dolga leta je načeloval Savezu hrvatskih učiteljskih društev. Še je dočkal uresničenje sanj svojega plodnosnega življenja — narodno in državno ujedinjenje! Pozdravil je še l. kongres Udruženja Jugosl. Učiteljstva v juliju 1920 v Beogradu — žal samo pismeno, kajti bil je že težko bolan, zato ni mogel na daljino pot. Bil je eden prvih jugoslovenskih učiteljskih voditeljev.

Napisal je nastopna književna dela: 1. Zdravoslovje 1873, Varaždin. — 2. Dobro gospodarstvo. 5. izdaja prevedena na bolgarsko. — 3. Potni spomini 1880.

Senj. — 4. Savka in Stanko 1880. Zagreb. — 5. Rane in med 1887. Matica Hrvatska. — 6. Ptice, 4 zvezki, 1888. — 7. V delu je spas, 1885. V slovenskem prevodu. — 8. Dobri gospodar. 1891. Zagreb. — 9. Mladi učitelj. 1891. Zagreb. Prevedeno na bolgarsko. — 10. Vijolice, črtice za odraslo mladino, 1895. — 11. Igre. 1896. Zagreb. — 12. Življenje in delo Ivana Filipovića, 1897. — 13. Slike iz Švice. 1889. Nagradila »Matica Hrv.« — 14. Slovani, 1900. Zagreb. — 15. Druženje učitelja s šolsko mladino, 1905. — 16. Prirodni vzgojitelj. Prevedeno na češko. — 17. Zrel učitelj. 1907. Prevedeno na češko. — 18. Svobodna šola. 1908. Zagreb. — 19. Vzgoja človeka borca, 1909. Zagreb. — 20. O moderni šoli in modernih nazorih v prirodi in človeku. 1910. Zagreb. V Ameriki ponatisnjeno v več tisoč izvodih. — 22. Boj resnice proti klerikalni laži, 1910. Zagreb. V desetih dneh izšlo osem naklad. — 23. Etika, 1910. Zagreb. — 24. Vzgoja dece, 1910. Zagreb. — 25. Izpod brda Djeda, 1911. Zagreb. — 26. Jezuiti, 1911. — 27. Biblija v luči resnice in morale, 1912. Zagreb. — 28. Izpod brda Djeda, 1911. Zagreb. — 29. Kulturna zgodovina, 1914. Zagreb. — 30. Rončice, 1913. Zagreb. — 31. Klerikalizem, 1914. Reka. Deset tisoč izvodov je naročila Amerika. — 32. Kulturni vzgojitelj, 1917. Zagreb. — 33. Pohvala in kazen, 1917. — 34. Vzgoja človeka, 1917. Zagreb. — 35. Prirodopis v narodni šoli, 1918. Zagreb. — 36. Darvinizem v vzgoji, 1918. Zagreb. — 37. Na Djedu, 1919. Zagreb. — 38. Srčike, 1919. — 39. Fabkovići Skender in Marija, 1919. — 40. Jagode, 1920. — 41. Pedagogika Njegoševa, 1920. — 42. Pedagogika Mažuraničeva, 1921. — 43. Besede na Djedu, 1921.

Poleg teh večjih del je napisal nešteto razprav in člankov v raznih pedagoških in leposlovnih listih.

Plodonosno je bilo dolgoletno, skoro 73-letno življenje našega ožjega rojaka Davorina Trstenjaka, ki je ostavil za seboj globoko sled v vseh panogah narodne prosvete. Zato kličemo ob priliki odkritja spominske plošče na njegovem rojstnem domu:

Slava njegovemu spominu!
R. D.

Vabilo

na odkritje spominske plošče pedagogu Davorinu Trstenjaku, ki se vrši na njegovi rojstni hiši na Krčevinah pod Humom pri Ormožu na binkoštni ponedeljek, to je 9. junija 1924 ob 14. uri. Slavnostni govor bo imel

g. profesor Skavič iz Zagreba. Na sporedu so še drugi govori, petje, godba in ljudska veselica v senčnatem gaju pri Trstenjakovem domu.

Zunanji gostje obedujejo v Ormožu. Za obed se naj vsak prijavi pri svojem društvu. Društva pa naj naznanijo skupno število udeležencev predsedniku ormoškega učiteljskega društva (učitelj Josip Rajšp, Ormož) do 7. junija. Za event. prenočišče se je istotam oglasiti najpозnejše do 5. junija, sicer pa je železniška zveza jutraj in dopoldne od vseh strani ugodna. Opozarja pa se na novi voznik red, ki je veljaven od 1. junija t. l. naprej. Skupni odhod iz Ormoža na Krčevine je ob 13. uri.

Odbor.

Vestnik meščanskih šol.

—c Iz Tržiča. Deška in dekliška meščanska šola zaključila radi razstave meščanskih šol v Beogradu in kongresa učiteljstva v Novem Sadu tekoče šolsko leto v torek, dne 17. junija 1924. Vpisovanje v 1. in vse druge razrede se vrši 28. junija in 1. septembra 1924. Ponavljalni izpiti bodo 29. in 30. avgusta t. l. V 1. razred se sprejmejo učenci, ki so z dobrim uspehom dovršili 5. šolsko leto. Učenci iz okolice Tržiča in drugod bodo lahko dobili hrano v na novo ustanovljeni šolarski kuhinji, ki je nastanjena v novem šolskem poslopju, premožnejši proti malenkosti v denarju ali živilih, revnejši brezplačno. Zato priporočamo staršem, da pošljejo svoje otroke v Tržič, česar do sedaj mnogi ravno radi težav prehranjevanja niso mogli storiti. Šolsko leto zaključila slavnostna IX. šolarska akademija dne 14. in 15. junija t. l. na katero vladno vabi ravnateljstvo.

Vestnik upokoj. učiteljstva.

—up 55-letnica maturantov. Letos bodo 5. avgusta vsi oni nadučitelji, ki so prvi maturirali v Ljubljani na učiteljsko — obhajali 55-letnico! Isti čas je prevzela in prevedla posvetna oblast od cerkveno škofijskega konzistorija vse šolstvo. Zakon od 1868. leta je uvedel deželne šolske svete, okrajne in krajne šolske svete. Za učiteljsčnike je bila 1869. leta upeljana matura. Ministrstvo je poslalo z Dunaja dr. Hermana, da je predsedoval maturi. Tudi c. kr. deželni predsednik Konrad pl. Eibisfeld je bil navzoč pri komisiji! Jubilanti od 1869. leta so: Thuma Iv., šolski nadzornik v Postojni (Prevalje), Breznik Mart., nadučitelj, Majer Josip, nadučitelj in Javoršek Ant., nadučitelj. — Spored slavnosti se bo naznanil. — M. B.

LISTEK.

RUDOLF MENCIN:

Pedagoški zbornik in njegov kritik.

(Dalje.)

Letošnji Zbornik se od lanskega prijetno razlikuje glede obravnave problema učiteljskega izobraževanja. Vsak, kdor odklanja polovičarske reforme, bo z odkritim veseljem pozdravljala prva dva članka, bodi da ima v podrobnostih še toliko ugovorov. V boju za znane naše postulate pomeni solidarnost akademskih krogov, zlasti še predstavitev pedagoške vede na naši univerzi, z našimi težnjami zelo dragoceno pomoč. Zaman skušam spraviti v sklad dr. Žgečev reformatorski radikalizem v drugih pedagoških vprašanjih in njegove odkrite simpatije do najradikalnejših predstavnikov šolske reforme z njegovim oportunistom v vprašanju prenosne učiteljskega izobraževanja, ko se vendar dajo tu dalekosežnejše reforme lažje izvesti kot v marsikaterih drugih področjih šolstva — kljub statistiki g. ravnatelja Vajde. Prepričan sem bil, da je dr. Žgeč že davno spoznal polovičarski značaj svojih predlogov v znani svoji brošuri in da je

s Kerschensteinerjem* vred, na katerega se tam naslanja, revidiral svoje stališče; zato sem bil neljubo iznenaden po njegovih izvajanjih, ki jih ne morem tolmačiti drugače, kot da računa z obstojem današnjih učiteljskih, kot z realno nujnostjo in bi se za enkrat zadovoljeval z njih reformo. Če se motim, tembolje, zakaj računali smo, da najdemo v dr. Žgeču najrazboritejšega borca za naše ideale in prav razočarani bi bili, ako bi ga našli nakrat v vlogi oportuniste in »realnega politika«, ki bi mu prav nič ne pristojala. Da ne postanem nejasen! Ves povdarek in vso važnost polagamo mi »utopisti« in »iluzionisti« danes na to, da se sprejme in v zakon načelo, da je zahtevati za pedagoški, t. j. učiteljski poklicni študij, isto predizobrazbo in duševno zrelost, ki se zahteva za strokovni študij akademskih poklicev, kar pomeni v praksi, da se naj poveri splošno izobraževanje učiteljskega dijaškega naraščaja srednjim šolam. To stališče si je osvojil

* Kerschensteiner je v najnovejši izdaji svoje knjige: Grundfragen der Schulorganisation, poglavje o učiteljski izobrazbi izpustil, ker je bilo zastarelo.

tudi katoliški shod v Ljubljani, kar smatram za velik plus v naših računih in kar omenjam mimogrede, ker se je dotaknil dr. Žgeč v svoji kritiki tudi resolucij tega shoda. Boj za ali proti učiteljsko je sam na sebi neploden, a dobojevati se mora, ker drugače se ne moremo lotiti z vso resnostjo vprašanja o ustroju in nalogah bodočega našega poklicnega izobraževališča, pri reševanju katerega vprašanja bo poleg pedagoških teoretikov hotelo tudi pedagoško učiteljstvo z vidika svojih posebnih razmer in potreb uveljaviti svoje želje in zahteve. Brez edinstvene nastopa in skupnega programa ni upati na resne uspehe in vedno se še naadam, da jo dr. Žgeč le potegne z nami, kajti naš boj proti učiteljsko ne pomeni, da se navdušujemo za sedanjo srednjo šolo, niti da hočemo za vsako ceno diskvalificirati učiteljsko kot splošno izobraževališče, najmanj je seve naperjen proti profesorjem na teh zavodih — a globoko smo uverjeni, da pomeni vsaka »provizorična«, t. j. polovičarska rešitev, odgoditev resne rešitve tega vprašanja za nedogleden čas. Od radikalnejših reform v drugi meri pa si tudi ne obetamo mnogo in smo mnenja, da ž njimi samo cepimo sile. Res je, da se da idealno zamisliti tak načrt učiteljskega izobraževališča, kakor ga je izvajal dr. Turč na

kongresu UJU v Ljubljani, po katerem bi bilo že splošno izobraževanje usmerjeno na bodoči poklic. Mogoče se da tak načrt celo uzakoniti, a v praksi nastane iz njega čisto gotovo navadna karikatura prvotne zamisli, ker v praksi odločujejo v takih zadevah navadno vse drugi kot pedagoški motivi — vsaj pri nas.

Dr. Žgeču gotovo ne ugovarjam, če smatra srednje šole same kot nujno potrebne reforme, in ž njim vred pogrešam temeljitejše razprave o našem predmetu, ki bi zagrabila in osvetlila problem v celoti in mimo katere ne bi mogel iti nihče, ki se peča s tem vprašanjem. Inače ne pridemo iz prerakanja in ponavljanja ter površnih trditvev. Prof. dr. Ozvalda članek je smatrali samo kot donos k rešenju celotnega problema.

Naj se dotaknem samo enega vprašanja, ki je v zvezi s predmetom. Mnenja sem, da se absolutno ne sme zapreti absolventom meščanske šole pot do učiteljskega poklica (tako malo kot do drugih poklicev, ki zahtevajo višjo teoretsko izobrazbo). Bodi, da omogoči enotna srednja šola prehod z meščanske šole na srednjo šolo, brez izgube študijskih let, bodi, da se ustvari poleg obstoječih tipov nov tip srednje šole, ki nadarjeni,